

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

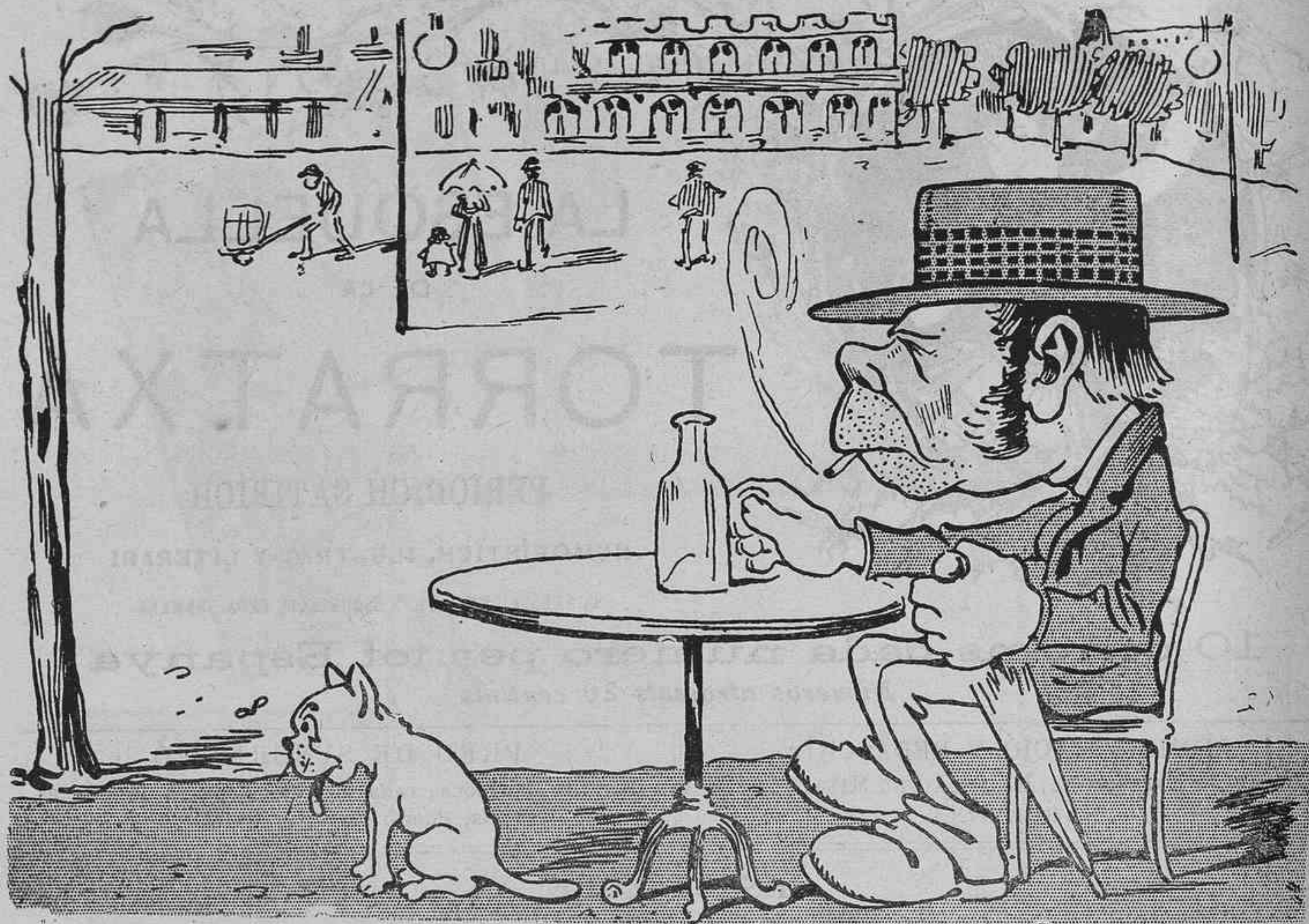
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

GENT ALEGRE

—¿Cóm es, tonta, que no vas á fora, á seguir festas?
—¡Cál... Ab las que 'm fan aquí ja 'n tinch prou.

Avans de pendre 'l xacolate.

XANFAYNA

Confesso que quan l'altre divendres, al posarme á sopar, vaig sentir que 'ls xicotets pregonavan el *diario de la noche ab lo de la plassa de Catalunya*, vaig alarmarme de debó.

¿De qué s' tractava? ¿Hi hauria hagut alguna manifestació tumultuosa? ¿Era qüestió de l'apedregament d'algún pobre frare? ¿Hauria tal vegada tornat en Canalejas, obligant á la policia á treure 'l sant Cristo gros qu' en forma de garrot de nusos guarda per semblants solemnitats?

Totas aquestas suposicions, encare que possibles, eran inverossímils. Ni en tot el dia s' havia parlat de fer cap manifestació, ni 'ls frares solen passejarse per llocs tan freqüentats, ni en Canalejas té 'l menor desitj d' abandonar las frescas brisas de San Sebastián pera venir aquí á buscarse disgustos.

¿Qu' era, donchs, alló de la plassa de Catalunya, que tant feya esgargamellar als venedors de diaris?

—¡Calla!—vaig pensar de prompte, donantme un cop al front.—¿Vols t' hi jugar qu' es que s' ha descobert alguna seqüestrada á la casa de 'n Rosich, ó á l' estació de Sarriá ó al café de la *Pajarera*?

Convensut de que havia donat en el *blanch*, sopo en quatre esgarrapadas, em tiro al carrer, m' arribo al lloch d' *autos*. . y l' ánima 'm va caure als peus.

Lo de la plassa de Catalunya; lo que la premsa de gran circulació trompetejava com un succés extraordinari era senzillament que 'l senyor Fabra y Ledesma havia fet plantar en mitj d' aquell desert dugas ó tres palmeretas una mica més grosses que un ápit.

—¿Y per aixó—vaig dirme—s' ha armat tanta saragata? Donchs, ¿qué hauria succehit, deus poderosos, si en lloch d' aquests humils arbrets arriban á plantarhi mitja dotzena de figueras de tamanyo *natural*?

No obstant, llegint després els diaris, vaig enterarme del alcans de la cosa. Aquellas modestas palmeretas, en apariencia tan insignificants, portan una quía de lo més endemoniat del mon. *Nada* menos que diu que simbolisan la presa de possessió d' aquell lloch per la ciutat y la urbanisació de la plassa de Catalunya.

Y recordant alló de las *petitas causas* y 'ls grans efectes, tot dirigint á las microscópicas palmeretas una mirada en la que aproximadament hi havia tant respecte com admiració, vaig exclamar, imitant á n' aquell personatge de 'n Pitarra:

—¡Aixís callo!

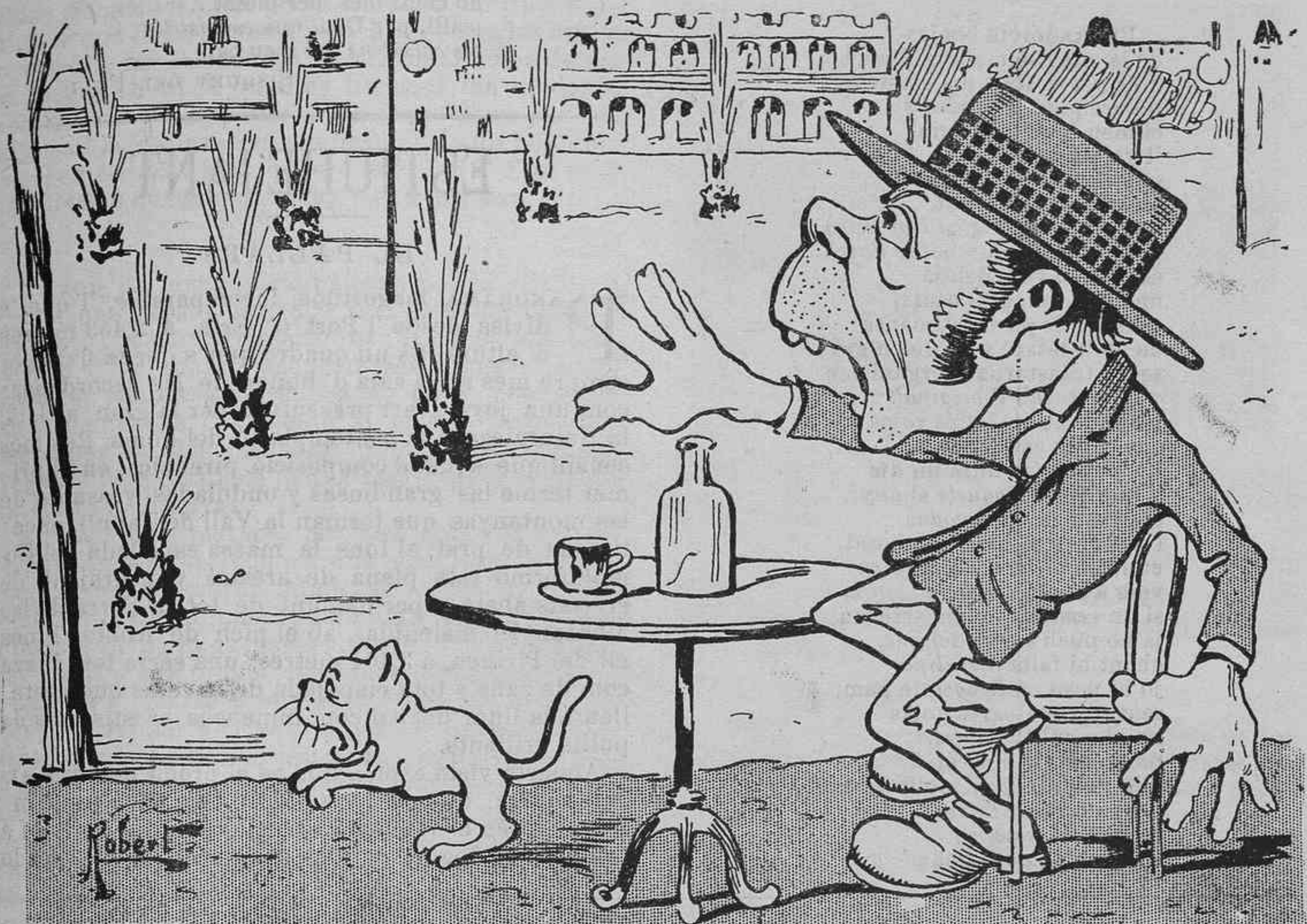
Com era d' esperar, al apreciar l' *hombrada* del alcalde accidental, l' opinió s' ha dividit en dos bandos.

Per molts barcelonins, el senyor Fabra y Ledesma ha fet lo que se 'n diu un punt d' home; més que aixó: un punt d' héroe.

Segons aquests, el seu acte d' energia s'ols pot compararse ab el de César passant el Rubicón ó 'l d' Hernán Cortés cremant las naus.

—Era l' única manera—declaran aquests entusiastas—de resoldre 'l problema de la plassa de Catalunya. Ja que 'ls plets que sobre ella hi ha entaulats no s' acaban may; ja que 'ls titulats propietaris no logran posarse d' acort, la ciutat está en el dret,

PLASSA DE CATALUNYA

Després d' haverlo pres.

len el deber! de desentendres dels uns y dels altres y de dirlos ab tota la rudesca catalana:

—Mentres tant, jo 'n prenc possessió. Ara vostés disputin tant com vulguin.

**

No ho veu de la mateixa manera la part contraria.

Deixant expressament de banda las maliciosas rialletas dels mal pensats que, acostumats á veure en tots els actes humans segona intenció, no saben atribuir el cop d' Estat del arcalde interí á altra cosa que al desitj de fer mérits pera alcansar la propietat de la vara, las objeccions que molts barcelonins presentan á la inesperada ocurrencia del senyor Fabra no careixen de lògica.

—Aquest àngel de Deu—exclaman—s' ha cregut pendre possessió de una plassa, y en rigor no ha pres possessió de res. Perque, miremo ab tota imparcialitat, ¿qué tindrem ara que ja avans no tinguessim? Podrem transitar per la plassa... ¿Per ventura fins ara no hi hem transitat?... Desapareixerá 'l seu desolat aspecte de desert... ¿Deixará de ser un desert, per unas quantas plantetas més ó menos? Donchs, si aixó es aixís; si 'l sol que ara la caldeja ha de continuar caldeiantla de la mateixa manera, perque de la sombra que dongui lo que avuy s' hi está plantant no hi ha que refiarsen fins dintre d' un parell de sigles, ¿á qué queda reduhit el trascendental acte del arcalde tant bombejat y posat als núvols per alguns periódichs?—

Deixant al lector que 's quedi d' aquestas dugas opinions la que més atinada li sembli, jo 'm limitaré á fer constar:

Que 's necessita un optimisme de primera forsa

pera arribar á creure que lo que á la de Catalunya s' ha fet es, ni sisquera interinament, urbanisar una plassa.

Que será un verdader miracle si d' aquí á dos ó tres mesos de las escombras comensadas á plantar divendres ne quedan la meytat.

Y que si totas las energías é iniciativas de la corporació municipal, representada pel arcalde, ha de reduhirse á sembrar quatre motetas de vert á la plassa de Catalunya... ja 'ns en podem entornar al llit.

A jutjar per las notas preliminars que d' ellas hem vist fins ara, bonicas prometen ser las festas de setembre.

Dugas cosas ne coneixém, y en las dugas han quedat els directors del tinglado á la mateixa altura.

L' una es l' escampall de palmeras de que acabém de fer menció; l' altra, 'l cartell anunciador de las festas, premiat en el concurs que al efecte va obrirse.

¿A qui se li ocorreix que una Mare de Deu, per ben feta que sigui, pot servir de reclám per unas festas de la població més gran d' Espanya, d' una ciutat de més de mitj milió d' habitants, que viu á la moderna ó té al menos la pretensió de viurehi?

Després de l' elecció d' aquest significatiu cartell, ja no més falta que al redactar el programa definitiu, s' hi posi á dalt de tot la tradicional advertencia:

«Un repique general de campanas anunciará al vecindario el comienzo de las fiestas.»

Com fan á Sant Joan Despí, á Llerona, á Viladecaballs...

A. MARCH

TORMENT TIPOGRÁFICH

Planxadoreta bonica
de la *rue Escudellers Blancs*:
Sols per vosté á ma existencia
posaré *punt y quadrats*;
el meu fatal determini
'l vaig á *justificar*;
quan encare *cullarada*
al *galerí* no he posat,
que afanyós vaig *cullint lletra*
perque vuy sé un home *llarch*,
escolto sa veu melosa
modulant alegres cants,
cansons de *pura estimansa*
de molt bitxo, y pebre en grá
se 'm transtorna l' *organisme*
y no entench l' *origina*?
pensant ab els llabis rojos
que saben cantá ab tan d' art;
un *alcance* 'm dura un dia
y faig cinch *paquets* al any;
si paraulas *subrayadas*
l' autor (*imalhaja!*) ha posat,
en lloch d' aná á la *cursiva*
vaig á buscá un *dotze blanch*;
si un *remendo* m' encarregan
ja no puch sortir del pas,
ahont hi falta *cartulina*
jo hi poso un *llengot* de pam;
sentint sas alegres notas
no sé escullí *titulars*,
poso sempre *ayer* ab *h*,
faig molts *salts* y molts *deixats*;
poso un *cliché* de farmacia
en *esquela funeral*,
en lloch de posá una *pleca*

poso un *filet magre y gras*...
Planxadora, planxadora
no canti més, per pietat...
¡calli, per Deu, que *empastella*
els *caixetins* del meu cap!

SISQUET DEL FOLL

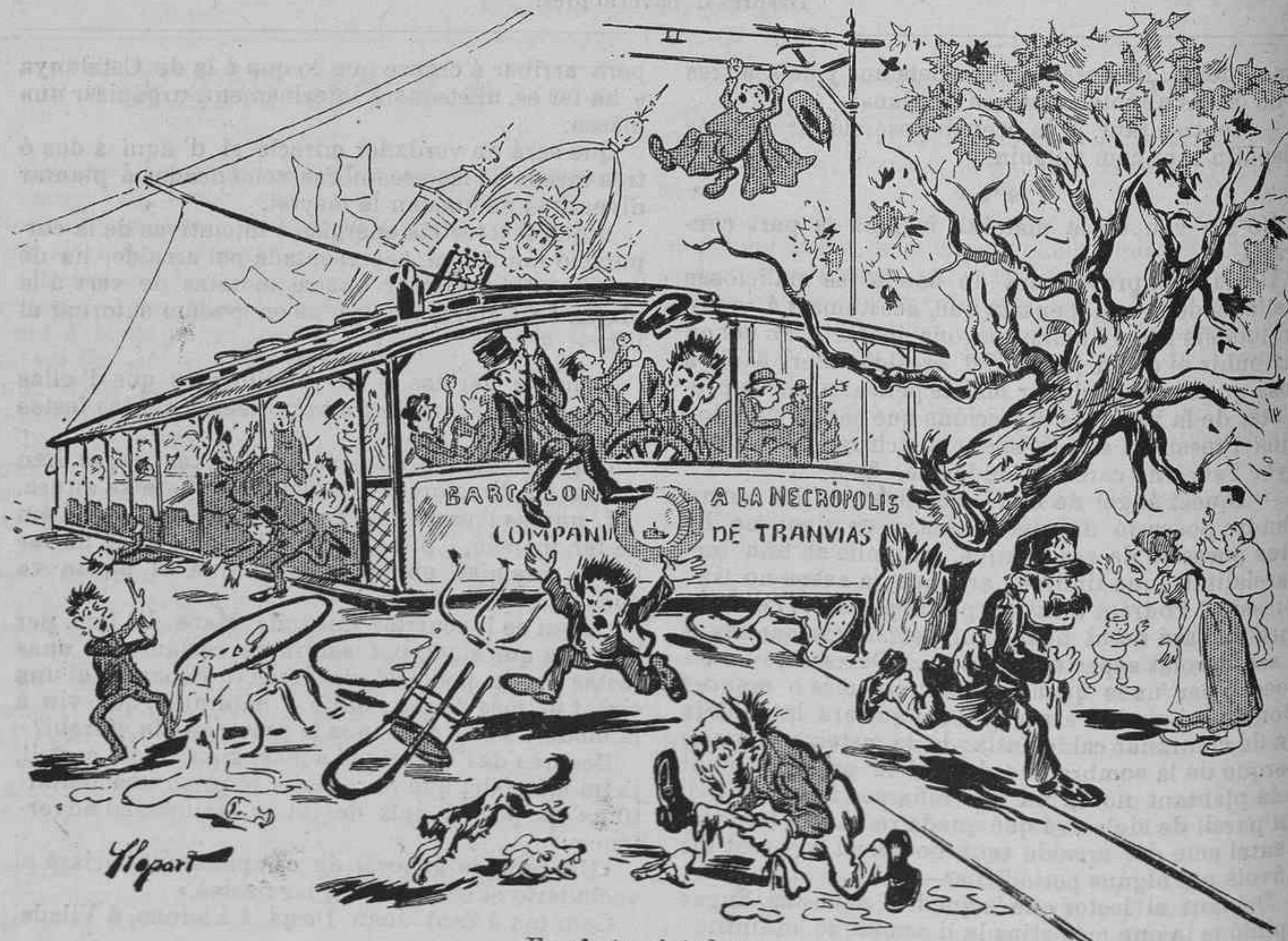
ESTIUHEJANT

EL PALLARS

PANORAMA magestuós, incomparable, 'l que 's
divisa desde 'l Port d' Erta, á 2,453 m tres
d' altural Es un quadro que 's queda fixat per
sempre més en la sala d' honor de las recordansas
com una joia d' art presentada per la gran artista,
la Naturalesa, á la contemplació del home. Res més
senzill que aquella composició pirenaica; en el pri-
mer terme las grandiosas y onduladas vessants de
las montanyas que forman la Vall de Tahull, enca-
tifadas de prat; al fons la massa espadada del Co-
moloformo tota plena de arestas y negrejant de
erissats abets, y per damunt de tot la Serra de las
Montanyas malehidas, ab el pich de Aneto, 'l més
alt del Pirineu, á 3,404 metres; una serra tota blava
com de zafir y tota clapejada de neveras que deste-
llan á la llum del sol com inmensos *crostissams* de
pulits brillants.

Aquesta visió espléndida es el premi degut al ex-
cursionista, que per aquell siti, ben poch freqüen-
tat, emprén el viatge de retorn de Caldas de Bohí á
la Pobla de Segur en una sola jornada, que per lo

LA PROBA DELS NOUS COTXES DEL TRANVIA

En efecte, ciutadans;
son un xiquet massa grans.

que toca á nosaltres se prolongá desde las cinch del matí á las deu de la nit; jornada fatigosa, ab ascensions tremendas y baixadas salvatjes, ab frets á las alturas que requereixen l' abrich, y soleyadas en els redossos y fondaladas qu' escaliban al home de viu en viu, y en unas quantas horas li fan mudar la pell del nas y las orelles. Pero tot se dona per ben empleat: las fatigas passan després de un bon descans; en cambi 'l gran quadro del Port d' Erta es d' aquells que quedan, que may més s' olvidan.

•**

Un cop de nou á la simpática y polida vila de la Pobla, que regada per dos rius está destinada á creixer extraordinariament, quan las vías de comunicació li permetin beneficiar sas grans riquesas agrícolas y la forsa hidràulica de sas corrents, fou cas d' emprendre l' excursió al Pallars, remontant per espay de dos jornadas llargas la corrent del Noguera Pallaresa, que baixa casi sempre encaixonat entre montanyas.

A caball dels matxos, per més que fins á Gerri podíam anar en tartana per una bona carretera, emprenguerem la marxa, admirant al pas el coll de Santa ab rocas molt semblants á las de Montserrat y banchs de pudinga parecuts als de Sant Llorens del Munt y una tupida vegetació montanyenca de boixerica y plantas aromáticas. El llit del riu s' estreny al arribar á Collegats, llarch congost imponent, salvatje y hermosíssim. La carretera segueix el curs del riu per una especie de cornisa oberta sobre la peña viva á forsa de barrinadas; per tot arreu brollan fonts y filets d' aygua qu' en l' hivernada 's gela y adorna tot aquell paratje ab una gran parada de caramells de glas. La gent del país ne diu l' *argentería*. Mossén Cinto en son *Canigó* canta aquesta maravella de las fadas del Pirineu.

Gerri 's troba una hora y mitja més enllá de Collegats. Unas grans bassas y eras de palets, arrán de riu, ahont s' evapora l' aygua salada de un pou inagotable, li valen el nom de Gerri de la Sal. Es població vella y rónega; pero molt pintoresca, ab sos carrers tortuosos y costaruts, son pont vell y sa antiquíssima colegiata, que á despit de son mérit artístich permanece tristement abandonada. De sal de Gerri se 'n proveheix tota la montanya; la majoria dels vehins l' explotan y 'n viuhén, de manera que propiament Gerri té la vida en un pou, lo qual no deixa de ser *salat*.

De Gerri á Sort no ofereix el camí altres atractius que 'l Pas del Comte, dominat pel santuari d' Arbolí y la presencia de alguns poblets cada vegada més rústechs; la vall s' aixampla á Montardit, qu' es l' antesala de Sort.

Ja hem deixat enrera la regió de las oliveras y dels ceps per la dels prats y 'ls boscos. Las casas presentan ja sas cubertas de pissarra. Ens aném atansant á las regions altas del Pirineu.

Sort, á lo que vaig poder jutjar per ser ja 'l capvespre quan hi entrarem, es una població vella, de carrers estrets y tan relliscosos, que si no s' hi paraesment, sense deixar de ser Sort se pot convertir en *desgracia*. Passavam per un d' ells y una requa de matxos que venia en sentit oposat ens barrá 'l pas, de manera que dos requas á la vegada no poden pas passarhi. Pera major contratemps venían uns bous darrera nostre, armantse un garbuix de bous, matxos y personas, que á n' aquestas horas no m' explico encare com varem sortirne. Del carrer en que tal cosa succehía 'n diuhén *Carreer Major*; jutjin per la mostra com serán els altres.

Entre aixó y mirar sempre ahont posava 'ls peus, puig las llosas y palets semblan untats ab sabó,

CASSADOR INOFENSU

—Ja ho sé que tocarne no 'n tocaré may cap; pero... ¡quí sab, mare de Deu!... al sentir el tiro, podrián morirse del susto.

puch ben dir que no vaig veure Sort; pero en cambi vaig sentirlo ab el nas y 'ls puch ben assegurar que no fa olor de rosas.

•••

Al día següent, á eixida de sol empeníam de nou la marxa, caminant sempre arrán de riu entre xamosos prats. A una hora trobavam la bonica població de Rialp ab una fabriqueta de teixits y un grandió edifici que han ocupat molt temps els pares escolapis. Aixó sols indica que Rialp, al revés de altrás moltas poblacions de la montanya, miserables totas, té eiments de vida; d' altra manera no hi anirían pas á campárseli els dignes companys del Pare Román. Viu, en efecte, de la recría de bestiar y se la passa molt bé.

El riu torna á engorjarse per entre una doble filera de montanyas farrenyas, de pissarra negrosa xamarradas d' óxits de ferro. Pel barranch de Rumí 's despenya una cascada, y 'l recotze conegut per la Maleta de Rumí forma un dels sitis més hermosos y pintoreschs del itinerari.

Del Hostal del Rey, situat á un quart y mitj de Llavorsí, ne veyém sortir una comitiva de *rayers*, airosos, ab sas calsas de cossolí rallat arremangadas, y tots ab un pal al coll á tall de fusell. Marxan cantant camí de la feyna. A la tarde 'ls tornarém á trobar y llavors podreu fervos cárrech de una de las industrias més típicas del Pirineu, com es la conducció rius avall, dels taulons y quadrats procedents dels boscos de las altas serras.

Llavorsí es una població rónega pintorescament encastada en una serie de morrots de pissarra que relluheixen á la llum del sol. Forma un contrast espléndit la negror del esquist ab la verdor tendre y xamosa dels boscos y las vernedas regadas pel Noguera y 'l riu de Tirvia, que al peu de Llavorsí efectuan son casament ab petons de blanca escuma.

De Llavorsí á Escaló continua la mateixa composició esquistosa en las montanyas y la mateixa verdor d' esmeralda en els prats. Els pobles de Aidí y Bayasca apareixen penjats en las vertents, y s' ha de fer un esfors per distingirlos de las penyas, gracias á son color torrat.

Las ruinas de un convent anuncian la proximitat d' Escaló, á qual entrada 's troba 'l torrent de Bayasca y se sent el retró de una hermosa cascada. Poble més pintoresch no n' hi ha un altre, ni més brut tampoch. Els pintors d' idilis rústechs trobarán á Escaló temas inagotables, ab sas casotas y porxa-

LO QUE DIU DON MANUEL

—¿Palmeras en el meu camp? ¡Fora! No estich jo per dátils.

das, ab la munió de gallinas, porchs y criaturas que pululan pels carrers, menos bruts els porchs que las criaturas. Si algún mestre de la paleta vol anarhi, no 's descuidi de portarse'n cotó fluix pera taparse 'ls forats del nas.

A Escaló es ahont se construheixen els rays que van ayguas avall, del Noguera al Segre, del Segre al Ebro, fins á Tortosa, en cinch días de relliscar pels rius. Desde 'ls boscos del alt Pirineu tiran taulons

PER PASSEJARSE PER LA RAMBLA

—Ab aquest para-cucas al cap, que 'n cayguin tantas com vulguin.

y quadrats pels rostos, estacats ab sogas y á forsa de mulas; al trobar una corrent els entregan á l'aygua que 'ls va rebotent pels palets; els homes desde la rivera 'ls desencallan, y quan arriban á Escaló 'ls uneixen subjectantlos fortament ab bedolls ó lligaboschs que tenen molt aguany y se 'n van de dos en dos pessas pel riu de forta corrent, guiats sols per dos homes, l'un davant l'altre darrera, manejan cada hu d'ells un llarch rem enforquillat á manera de timó. Els rayers menjan y dormen en terra, navegant sols de día. Quan arriban á las ayguas mansas, se forma ab las pessas una tirallonga que té molta semblansa ab un tren de ferrocarril. Aixís aquells mariners d'aygua dolça fills de la montanya, 's campan la vida, fermes sobre 'ls rays que deixan passar l'aygua per l'interstici dels taulons, ab els peus en remull maniobrant ardits entre 'ls codols dels rius y tan segurs com si treballessin en terra ferma. De la Pobla de Segur y Coll de Nargó procedeixen els rayers més valents y més experts.

El camí continua desde Escaló á la Torrassa, sempre entre montanyas, arrán dels prats enrevoltats de sálzers que bordejan el riu. Al fons de la canyada 's divisan els pichs llunyans del Port de la Bonaygua, que passarem l'endemá al encaminarnos á la Vall de Arán.

La borda del Tort, qu' es deliciosa, y 'l rústech y antiquíssim Pont de la Torrassa, de un sol arch á manera de Pont del diable, marcan l'entrada de la deliciosa Vall de Aneu. Las montanyas s' aixamplan pera mostrarnos una Cerdanya en petit, ab xamosos prats, plens d'engassadas que pasturan, bordas, casas y poblets, entre 'ls quals descolla ab sa pintoresca hermosura pirenaica y son punxagut campanar de pissarra la vila d' Esterri de Aneu, la capital de la Vall.

La regió fréstega del Pallars s' ha quedat enrera. A Esterri hi trobém una nit de descans, per empendre l'endemá de bon matí l'ascensió al Port de la Bonaygua.

P. DEL O.

A UNA DONA ALTA

Senyora, la vostra alsada m' ha deixat del tot confús, modificantme la idea que fins avuy he tingut de que nostra rassa humana, per causas que dir no vull, degenerava depressa, fent pressentir ab disgust que passada altra centuria, espay dintre 'l temps ben curt, l'home s' evaporaría del mateix modo que 'l fum per l'espay, sens deixar rastre ni memoria del seu curs.

Pero, al veureus, la esperansa en mon cor ha renascut, que haventhi com vos matronas, no es possible tancá 'ls ulls á la evidencia que augura que 'ls homes de lo futur serán ben dignes fills vostres, puig d' un planter tan robust no poden surtir anémichs, migrats, ni de talla curts.

Senyora, de nostra rassa sou el monument mes just, porque á mes de la estatura de bellesa y de conjunt sou tan ben proporcionada,

baix las reglas del dibuix,
que ni us falta de gruixaria
ni d' altra vos sobra un punt.

Essent vostra alsada tanta,
ja no s' extranya ningú
que siau de cara morena,
perque alsantvos mes amunt
que 'ls altres, ab major forsa
rebeu del sol els raigs purs.
Mirantvos no mes, senyora,
tethom vos presta tribut
d' admiració, puig la vista
te de dirigir amunt
y com sols l' esguart s' eleva
vers al cel, es ben segur
que com á cel se 'us contempla,
hont fan de sols vostres ulls,
que amolsan ab sa do' cesa
als que 's posan baix sa llum.

¡Y quin cor deu ser el vostre!
te de cábrehi, pel conjunt,
molt mes amor que en los altres,
y mes intens y mes pur:
un amor extraordinari
com no 'l pot haver tingut
ni Julieta ni Cleopatra,
ni cap altra fins avuy
de tantas enamoradas
quals noms la historia recull
pera donalshi la gloria
eterna que han merescut!

Si jo pogués ser, senyora,
l' escullit pel vostre gust,
ja cap mes desitj tindria,
ni 'm donaria tribull;
puig no espero altra ventura
ja que forau lo resum
de tot lo hermós de la terra
y del cel, que cerco ilús.

Mes, ja veig, senyora mía,
que no poden vostres ulls
fixarse en mí, trist pigmeo,
confós ab la multitud
que 'us volta y que vos, altiva,
contempleu, com reyna ab urch
contempla als que la proclaman
sens distingir á ningú,
ja que l' home es sols un átomo
barrejat ab lo conjunt
anónim hont s' hi confonen
vicis, passións y virtuts.

Senyora, no vos enlluherni
ser com sou: no 'us dongui orgull,
que aquell que mes alt s' aixeca,
cau sempre de mes amunt,
y penseu bé que altras torras
molt mes altas han caygut!

SIMON ALSINA Y CLOS

TÍVOLI

¡Quin *Don Giovanni* mes engrescador y més joganer
el del senyor Mozart! Els que 's creyan que las óperas
antiguas no s' adaptavan avuy al gust refinat del pú-
blich actual, per forsa haurán caygut del *asino*, reconei-
xent qu' eran víctimas d' un lamentable erro. Las par-
tituras clássicas, ó vellas, han passat pel cedás del
temps, igual que hi passarán las modernas, pero lo que
passa es la brossa y lo que queda es el grá, lo bó, lo ver-
daderament artístich, las obras mestras com *Don Gio-
vanni*. Rica en motius d' esquisidas melodías, si no 'ns
fá aixecar entussiasmats, com la música sensual dels au-
tors moderns, en cambi 'ns inonda l' esperit de una be-
llesa plácida y sana, sense fadigarnos, ab claretat, trans-

UN DRAPAYRE

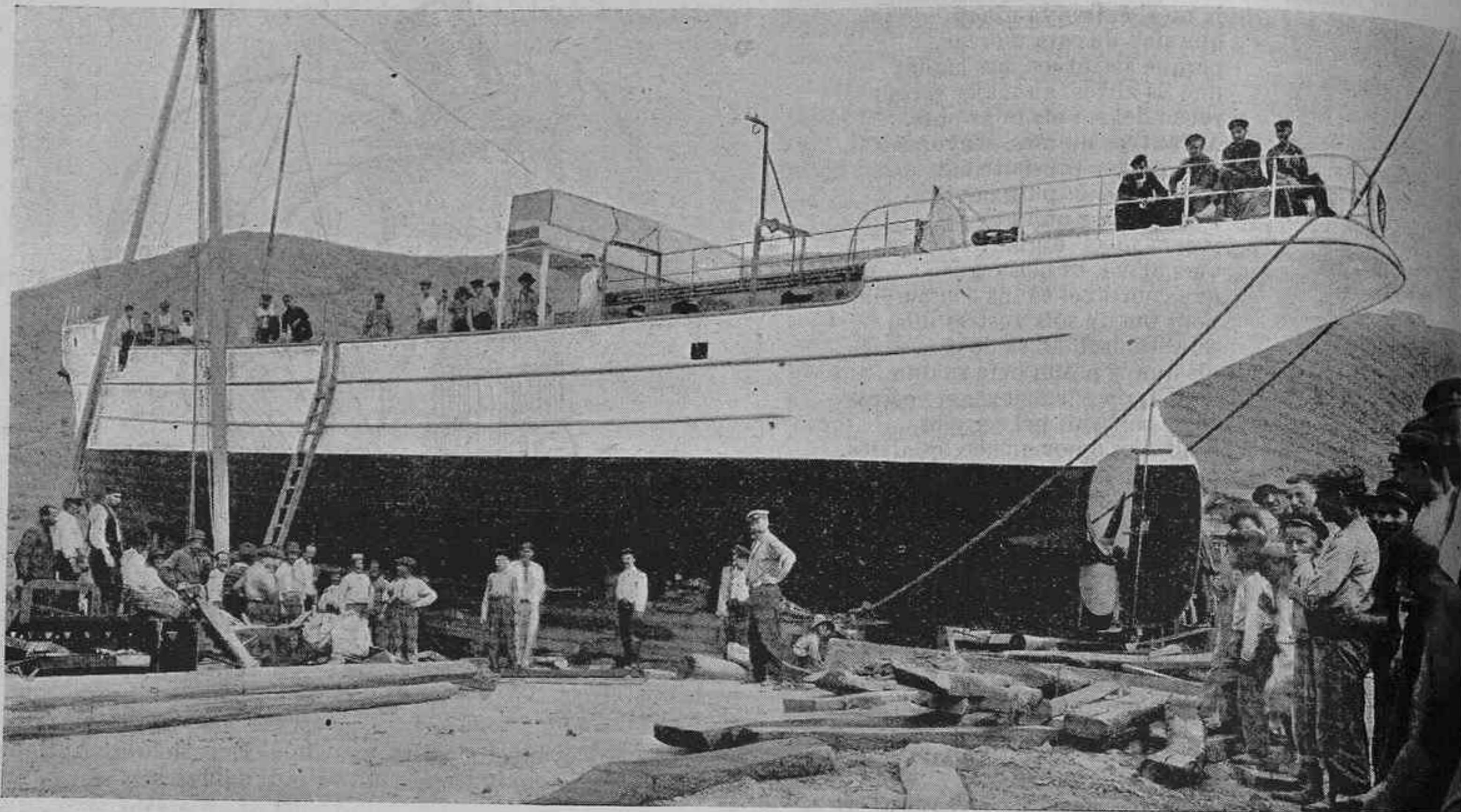
—Veyám si als directors de l' Exposició d' Antigue-
tats els convindrà algun trasto d' aquestos.

A FALTA DE PA..

—¡Hola! ¿Tú á l' iglesia?
—¿Donchs ahont vols anar? Tots els teatros están tan-
cats...

FESTAS DEL TRABALL.—BOTADURA D' UN VAPOR

El vapor *Oms*, de 250 toneladas, á punt de ser llansat á l' aygua.

portantnos ab tota consciencia als temps d' aquella estètica rítmica tan senzilla, tan poèticament hermosa en que va ser escrita l' obra, quin perfúm encare avuy conserva intacte.

S' hi distingeixen notablement. la senyoreta Lopete ghi que resulta una monada, cantant la seva part ab molt acert y moventse ab gran soltura; y el senyor Banquells que fá un *Leporello* acabat, tenint en compte lo difícil del paper.

La orquesta y el seu mestre, fan el fet.

Per en Blanchart se va fer la festa, donchs, no es estrany que 'l aplaudit artista s' hi lluhís de valent, prodigant sa veu y son talent per usarla, com té per costum. Cada nit li han fet repetir la serenata y cada cop acabantla en mitj d' una ovació. Dissapte passat celebrá la *serata d' onore*, obtenint un continuat triomf y rebent infinitat de regalos.

Bon viatge y á reveure.

NOVEDATS

Llegeixo en el diari, secció d' espectacles:
«TEATRO DE NOVEDADES.—*Pròximo á estrenarse un gran espectáculo, se necesitan mujeres esbeltas y jóvenes.*»
¿Qué será? ¿Qué no será?
¿Donas joves y guapas?
Sigui lo que vulgui... Hi anirém.

GRANVIA

Després d' alguns días de trágul y d' indecisions en els que hi ha jugat el principal paper la popular *bella Monterde*, que no 'n tenia prou de electricisar al públich ab els seus *scaracoles* y *ipnaderos* si no que va haver de donar menjar á la fera sensual representant *La Pulga* ab una veritat espatarrant; després d' aixó, donchs, sembla que 's preparan serias temporadas verdaderament artísticas, ja que al terminarse un curt número de funcions de sarsuela que s' anuncia, debutará la gran Vitaliani ab *La Tosca* y durará sa curta estada del 9 al 27 del pròxim setembre, acabada la qual comensará la célebre Bianca Iggius, del *Teatro Lliure* de París, de quina artista se 'n tenen las millors noticias.

TEATRO DE LAS ARTES

En aquesta societat-teatro, 's donarán una serie de quatre funcions titoladas *Vetlladas Avenir*. en las que la

companya dramática Guitart-Llorente representará, el dissapte 30 d' agost, el drama trágich en cinch actes, d' Octavi Mirbeau, traducció de Felip Cortiella, *Els Mals Pastors*; el dijous 4 de setembre, el drama en tres actes, d' Enrich Ibsen, traducció d' Emili Tintorer, *Quan ens despertarem d' entre 'ls morts*, el dissapte 6 de setembre, el drama en quatre actes, d' Enrich Ibsen, traducció de J. Pérez Jorba, *Els Pilans de la Societat*, y el dijous 11 de setembre, la comedia en tres actes, de Paul Hervieu, traducció d' Angel Saver, *Las Tenazas*.

Donada l' importancia de las obras y el bon intent dels organitzadors prometém parlarne extensament quan sigui hora.

N. N. N.

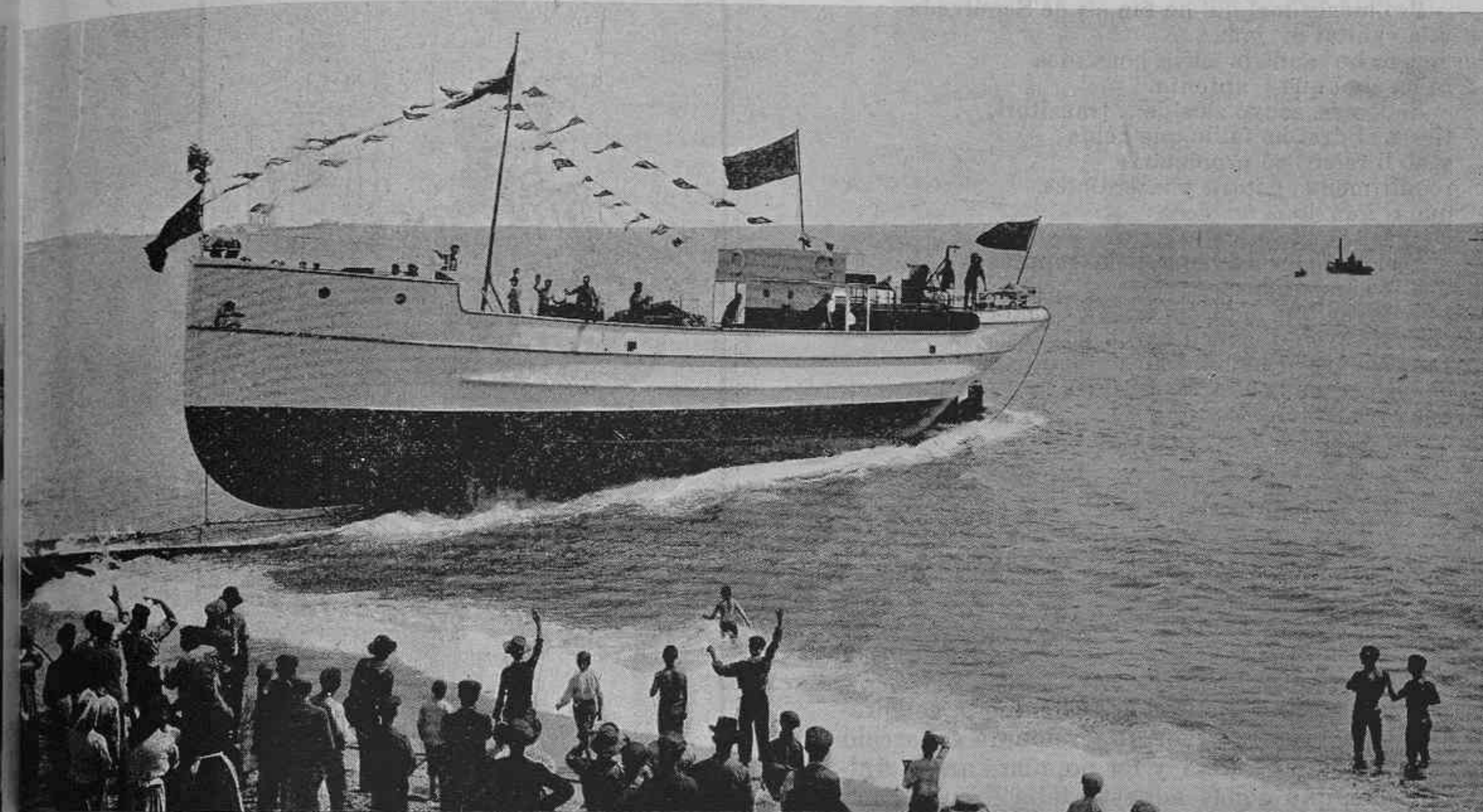
¡ MOLT BÉ, NOY !

Senyó Fabra y Ledesma
cregui que de tot cor se 'l felicita.
Els mesos que ha passat dins de l' ampolla li han servit de perilla
per meditar la forma y la manera
de ferse simpatías
y demostrar que devegadas sota
la pell d' un caciquista
s' hi pot ben amagá un home de génit
capás de fé un cop d' home quan convinga.

¡Que cridin aquests gossos-propietaris
que 's disputan un os de la pubilla!

Com el del hortolá, d' aquells terrenos
ja qu' ells no 'n participan
tampoch volen que 'n gosin gens els altres
y prefereixen que la plassa siga
un desert 'hont l' estiu la gent s' hi mori
ó bé una soletat 'hont qu' s' hi arrisca
s' esposa á que li robin el rellotje
y els quartos y els mitjons y la camisa.

Jo haguera preferit en 'quella plassa
lo que vaig proposar fa quinze días
y qu' haguera sigut un brillant número
per las festas y firas:

El moment de la botadura.

Stillers de J. Burell y C.ª, ahont ha sigut construït l' *Oms*.—La multitud contemplat el vapor després del llansament.

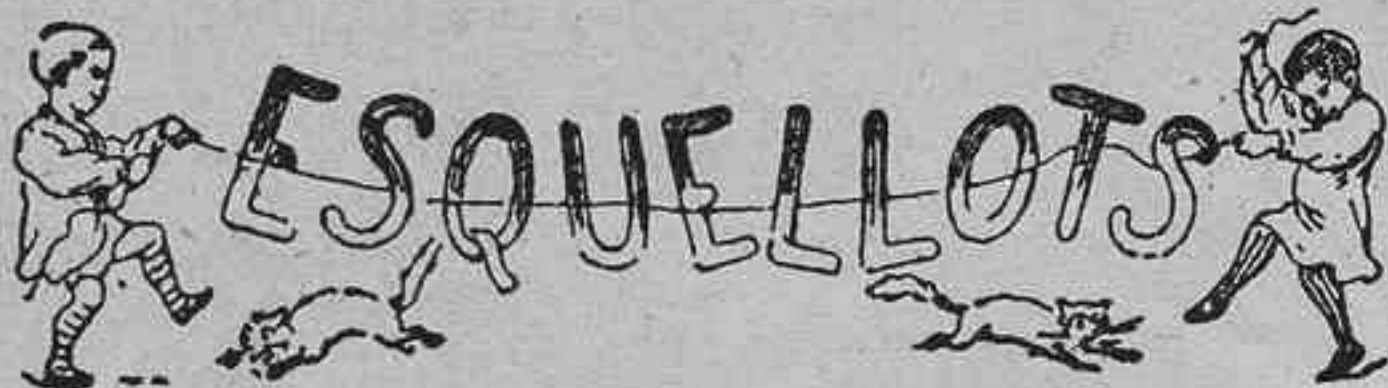
fer de la plassa un reconet de fora
que s' assemblés á un reconet de Biura
ab sos femers, sas bassas y sas bestias.
sas eras, sos pallers y sa bruticia:

Pro menos mal qu' ho fan els de Sepúlveda
y la vanitat m' infla
veyent qu' aquella meva bona idea
hi ha algú que l' aprofita.

Endemés, senyó alcalde... transitori,
tirant al dret ha fet lo que debía
y no li fassin pó propietaris
requiriments, notaris y interdictes
que *el león no es tan fiero*
com *la gente lo pinta*.

Y aixó de las palmeras jo ho reputo
una idea magnífica.
¿No deyan que la plassa era un Sahara?
¿No 'n deyan d' aquell tros l' *Africa xica*?
Donchs are hi haurá eixit un bell oasis
ahont perquè la cosa sigui típica
fins hi correrán *monas*
quant d' allá s' apoderi l' aiga lifa.

JEPH DE JESPUS

Un dels mes importants beneficis que la celebra-
ció de las próximas festas proporcionarà á Barcelo-
na, es el de donar á llum y fer populars una infini-
tat de noms, que sense aquesta felís circumstancia
haurían quedat, probablement, *inédits*.

No hi ha día qu' en algun diari de la localitat no
s' hi llegeixin dos ó tres gacetillas per aquest estil:
«Los vecinos de la calle de las Moscas han resuel-

REFLEXIONS DE COTXERO

—Mireu, mireu si n' hi ha á Barcelona de gent!... Y
no obstant, el día que per casualitat aixafeu una sola
persona, us clavan un escándol, que sembla qui sab lo
qu' heu fet.

¡FRESCA Y REGALADA!

—Tots els homes que s' aturan me surten ab lo ma-
teix: tenen sed, sí, pero no d' aygua...

to adornar dicha importante vía durante las fiestas
de la Merced, habiendo al efecto nombrado una co-
misión compuesta de don...»

Aquí una requa de noms, entre 'ls quals hi ha
president, vice-president, secretari, tesorero, comp-
tador y deu ó dotze vocals.

«Reunidos los vecinos de la calle de la Tarongeta,
han tomado el acuerdo de contribuir al mejor éxi-
to de las próximas fiestas, eligiendo á este fin una
comisión que se compone de...»

Y altra vegada, vingan noms y mes noms de ciu-
tadans honrats que, de no presentarse tan hermosa
oportunitat, no s' haurían vist may en lletres de
motllo.

Y la premsa, ab aquella *bonhomie* que tant l'
enalteix, vinga publicar llistas de comissions, *con los*
nombres y apellidos —com diuhen los venedors d' *úl-*
timas horas.

Va de serio: si aquestas festas no van bé, no será
per falta de comissions.

Mes aviat será per falta de modestia.

Tornem'hi que no ha estat res

Figurant nominalment, no mes que *nominalment*,
en las brigadas municipals, pero cobrant tranquila-
ment com uns homes, s' hi han trobat alguns vivi-
dors, un dels quals, á mes de ser peó del Ajunta-
ment, té 'l títol de «procurador dels Tribunals.»

Hi ha que ferli justícia, per xo, á n' aquest
mestre.

Al cobrar del Ajuntament, sense prestar cap ser-

SOMBRAS D' ESTIU

—Diuhen que soch tan lleugera...
Ara veurém si aixó es cert

tractantse de forners, la millor manera de contribuir á fer agradables las festas, es aquesta.

Ahir un carro va aplastar á un nen.

Avans d' ahir una tartana n' aixafá un altre.

L' altre dia una conductora matá á un pobre vell.

Un cotxe del tranvia va partir pel mitj á una dona.

Un carruatje particular va triturar á un home de trenta anys...

¿Qué 'ls sembla?

Será molt convenient que aquests bons ciutadans que diu que treballan perque 'l govern torni á Barcelona las garantías constitucionals, s' apressuessin una mica.

Perque, al pas que aném, si tardan massa, el dia que 'l govern ens las concedeixi, potser ja no quedará ningú per disfrutarlas.

Contemplant las migradas palmeras que aquests días s' han plantat á la plassa de Catalunya, deya un intel·ligent:

—¡Ay, qué n' donarán pochs de dátils aquests arbres!

—Dátils, no,—replicava un que tampoch es tonto: —pero, cacau... no falta potser qui á horas d' ara ja n' ha menjat poch ó molt.

S' assegura que 'l cartell anunciador de las festas de la Mercé premiat en el concurs obert per la corporació municipal no arribará á ser imprés.

Ben fet.

Per impressió, ja n' hi ha prou ab la que ha causat avans d' imprimirse.

Confesso que no he tingut ocasió de comprobarho; pero no falta qui ha dit en lletras de motllo que 'l cartell premiat de las Festas de la Mercé es un

vey á la ciutat, es innegable qu' exercia el seu ofici de procurador.

Procurava.

Procurava per ell.

Llegeixo:

«S' ha reunit el gremi de forners, pera veure de quina manera podrá contribuir al millor resultat de las festas de la Mercé.»

¿Volen que jo 'ls faciliti una idea?

Pues res tan bonich y plausible com procurar que 'l pá tingui 'l pes que ha de tenir.

Me sembla que

—¿Tú hi tens fé en las festas que ara venen?

—Sí, home: sempre hi ha gent que bada...

fusellament de un dibuix de 'n Ramón Casas y una reminiscencia de una bellíssima Madona de Hugo Köning.

L' autor premiat sol fer honor al seu apellido.

Se diu *Triadó... y tria.*

Pero posat á triar, podía ferho ab una mica més de lluch.

Perque qualsevol que veji 'l seu cartell, dominat per la imatge de la Verge, lo menos se figurará que las festas de septembre han de ser única y exclusivament religiosas, y no es fácil que 's decideixi á agafar las alforjas per emprendre 'l viatge.

Ni la representació, ni 'l títol tan sols dels festeigs més atractius caben dintre de aquella devota estampa.

El Jurat pot haverla premiada, si l' ha considerada superior als demés projectes de cartell que li feyan la competencia.

Pero crech que ha fet mal en adjudicarli las mil pessetas.

Més propi era que s' hagués posat d' acort ab l' eminentíssim Cardenal Cassanyas, pera concedir al Sr. Triadó en lloch de las mil pessetas del premi, mil días de indulgencia.

Ab lo qual l' entitat del premi hauría estat en armonía ab la naturalesa del cartell.

Es bó cambiar d' arcalde de tant en tant.

Regularment l' exercici del poder enerva, y las millors ideas se quedan com enxovadas en els coixins del silló del despaig del arcaldia.

El Sr. Amat estava ja casi agotat del tot, quan va obtenir la llicencia, que li ha permés anar á refrigerar el cos y á refrescar las ideas. Lo qual, si torna á Barcelona ben aixeribit com desitjém de tot cor, tindrà per ell una doble ventatja. La que aspectará á la seva salut, y la de veure l' obra realisada pel seu substitut durant la seva ausencia.

Perque 'l senyor Fabra y Ledesma, á pesar de la calor que 's deixa sentir, no s' adorm, posantse en disposició de realisar un gran projecte.

Tal es el de l' *africanisació* de la Plassa de Catalunya, fenthi plantar una serie de palmeras.

Las quals, probablement, comensarán á donarsombra, quan ja 'l Sr. Fabra y Ledesma no sigui de aquest mon.

—No sé per qué aquell pagés deu haverme dit que per aquí no hi corran més que mussols...

Pero aixó no quita perque la Plassa de Catalunya, ab las palmeras del Sr. Fabra, acabi de pendre l'aspecte de un gran desert.

A pesar del dictamen del Concell d' Estat respecte al famós assumpto de 'n García Faria, sembla qu' en Moret no está gaire disposat á conformars'hi, y fins s' assegura que ha entaulat gestions particu-

PERA LAS PRÓXIMAS FESTAS
EL CARTELL PREMIAT

¡Ay la mare! ¡Quina pó!
¿Oy que arriba á fer fredat?

lars ab algún individuo del Ajuntament interessantlo en que 's busqui la millor manera de arreglar el negoci.

Se veu que 'l Sr. García Faria fa com las criaturas que 's refian sempre dels seus padrins.

Pero tant es que risqui com que rasqui, lo qu' es aquesta vegada Barcelona no li dará 'l bobó.

Villalar es una població castellana, famosa per la rota que vá costar la vida als Comuners.

Y ara van á veure com á Villalar se conservan las grans tradicions de l' época gloriosa de Padilla y Maldonado.

Es el cas que feya sis anys que havia quedat interrumpuda la costum de celebrar la festa de Sant Roch ab una novillada. Enguany els fadrins del poble varen dir: —O 's fa la corrida de novillos ó 'ns declarém en huelga.

Y del dit al fet: la batuda del blat va quedar en un moment donat abandonada sobre las eras.

Perque 'ls *huelguistas* tornessin á la feyna, siguié precis corre uns quants badells, ab lo qual triunfá la causa de las comunitats.

Y Padilla y Maldonado es més que segur que s' extremiren de goig dintre dels seus sepulcres.

Desde que 'l vicari de Zarauz gosa de la protecció regia, no n' ensopega ni una.

Els pronóstichs que avants feya podían mitj anar; pero ara li surten tots al revés. Quan vaticina que ha de ploure, fa sol; quan augura que ha de fer sol, plou.

Aixó es un gran mal per las institucions que 'l protegeixen que no saben may ben bé del cert quan han de sortir ó de deixar de sortir ab el parayguas.

La escena á Brusselas.

Un sabi nomenat Sr. Buls havia de donar una conferencia en un teatro, á la qual sigueren invitats els soldats de la guarnició.

En número de més de 1,000 hi assistiren, rebent la següent consigna:

—Anirán al teatro en correcta formació, y un cop allí ocuparán els sitis que se 'ls indiquin sense separar la vista del comandant Proods que ocupará la primera fila de butacas. Quan ell s' alsi, s' alzarán; quan aplaudeixi aplaudirán vostés. En una paraula, farán tot lo que li vegin fer.

Ab aquestas ordres, cumplertas ab rigor militar, tot aná com una seda.

Fins que 'l comandant, qu' estava una mica refredat de nas, se tragué 'l mocador y 's mocá.

Mil nassos mocantse á la vegada produhiren un estrépit tal que 'l conferenciant quedá completament destarotat.

Entre amo y criat:

—Pero ¿qué has fet Tomás?... T' envió á buscar al metje y 'm portas un veterinari.

—Dispensi, senyor: ¡com m' havia dit que tenía una febre de caball!...

COSETAS

Jo sento de la Poesía
el perfum, qu' es tot amor.
Sento lo gran y lo noble
qu' entranya la creació...
Jo tinch el cor de poeta,
pro tinch el cap. . sobre 'l coll.

Tira ben fort ¡oh! caball;
perque ab aquesta enfangada,
si no hi posas ben bé 'l coll,
fácil que tastis... la vara.
Tira ben fort, caballet,
y no perdis el coratje
qu' un cop sigui fora 'l fanch...
arrastrarás doble carga.

Dos enamorats están
sols, parlant de son amor,
y la gent diu al instant:
«Festejan...» Mot sens valor!...
Que may se treballa tant...
que quan lluytan cap y cor.

¿Perque passejas en cotxe
de dos caballs te 'n ufanas?...
Home... per 'ná ab animals,
si vull, sempre 't puch combatre.

Nena de tipo incitant,
¿me vols dirme per qué 't banyas?
¿Ho fas en bé del teu cos
ó per mal de la meva ánima?

Com que no mes tens diners,
(puig que 't falta tot lo altre),
mes qu' un home afortunat...
ets un home de desgracia.
Ton cor, sens cap noble impuls,
fins aburrir á la plata,
y orfe de tot aliment,
morirá... com la teva ánima...

ANDRESITO

QUÈNTOS

Un escriptor de poch escrúpuls
traballa á sou de un editor que li
paga l' original á preus irrisoris.

—¿Y ara qué fas?—li pregunta un
amich.

—La traducció de una novela de
Carlos Dickens.

—¿Y quan l' haurás acabada?

—Llavoras penso dedicarme á
aprendre l' anglés.

Entre un anglés y un seu deutor.

—Bueno—fa 'l primer—ja ho veig
que avuy no té un quarto. Pero di-
guim, á lo menos, si puch esperar
que 'm pagui.

—Sí, home, sí—respón el deutor.—Per mí ja pot
esperar tant com vulgui, y hasta, si vol, fins al día
del judici.

Una pobra dona troba al seu marit extés sobre l'
entrada de l' escaleta de casa seva, borrarxo com
una sopa.

Plena de furor, exclama sacsejantlo:

—¡Indecent! ¡Mal home! A n' aquest pas no para-
rás fins anar á raure á un presidi.

El borrarxo en un moment de lucidés:

—Fuig, dona, fuig; no diguis bestiesas. A n' aquest
pas, no 'm mouré de aquí terra ajegut.

Un avaro deya:

—Estich resolt á no donar may la meva filla á un
periodista. Primer morta. ¿Cóm donarla á un perio-
dista, á un home que derrotxa 'l paper no escribin-
thi més que per una cara? Tampoch haig de do-

PERA LAS PRÓXIMAS FESTAS
EL CARTELL NOSTRE

Aquest, artístich ó no,
hauria dit la vritat.

narla á un poeta, perque 'ls qu' escriuheu versos
deixan sempre massa marge, y á mí m' agrada que
tot, inclús el paper s' aprofiti. Ab aixó 's coneixen
els homes que fan casa.

—Si vols, curar, Jaume, aixó,
no hi ha res com el malvi.

—Si m' ho haig de curá' ab vi,
mes m' estim' que sigui bó.

— Cada diumenge una estona
jugava á casa uns botés,

á la mona, la Tresona;
y sempre quedava mona;
encare que no jugués.

—¿Es vosté, senyor Romeu,
l'apotecari d'aquí?
—Per servirlo, D. Magí.
—Gracias; pero prego á Deu
que may m'hagi de servi'.

—¿Per qué cremavau la casa,
(deya á un boig el Salvatella),
teninhti á dins la Tomasa?
—Ja que es la meva costella,
la volía fé á la brasa.

—Que bonas entradas té
deya al Cinto 'l botigué:
—¿Ven forsa vosté qu' ho sab?
—D'entradas ne té, ja ho sé;
pero... son las que té al cap.

Preguntant á un valenciá
qu' havia sis porchs robat,
perqué 'l portavan lligat,
diu:—¿Per qué m' hi han de portá?
¡Ca! ¡res! per una porcé.

JOSEPH ROMAGOLATOSI

À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—En-si-a-ma-da.
- 2.ª ID. 2.ª—Abdon.
- 3.ª ANAGRAMA.—Fira—Rifa.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—La nit del Tenorio.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Matilde.
- 6.ª CONVERSA.—Anita.
- 7.ª GEROGLÍFICH.—Apeles Mestres.

XARADA
DESDE VILATONTA

Amich Buhigas: No sé si aquesta carta arribará á las tevas mans. Si hi arriba ja la veurás y si no hi arriba... arriba cartrons! Potsé t' estranyará que t' escriga desde aquest hu-dos de mon, pero... És la moda.

Soch al camp. ¡Quín camp, noy! val deu vegades mes el camp de 'n Grassot, el camp de l' Arpa ó el camp... anero y sacristán.

¡Quína tres-quart de gent corre per aquí, jo crech que tots varen sortir de can Juncosa porque tenen la carn de color de xocolata. Aquí la naturalesa no hi va cinch á fer casi hu, porque no hi ha fonts, ni torras, ni balnearis, ni fondas, ni prats, ni boscos, ni rieras, ni rius, ni russinyols, ni salsitjas, ni limondá.

Poso en una casa de pagés que dos la havia total la mare abans de morir y allí m' atipo de tot; fins de pebrots; porque creu que me 'n arriba á donar una xicota que no té promés ni vergonya.

Ahir vaig tenir el gust de saludar á una tal Petronilla, una vella quatre-quatre que resulta ser la dida de una

germana que havia tingut un cusí que se las corría ab una amiga de la Cecilia Aznar.

Al parlarli del crim del carrer de Fuencarral, se 'm va posar á plorar com una Francisqueta, porque va dir que jo tres assemblaba á un fill d' ella, (no de la Cecilia, de la Petronilla) que se li va morir fa deu anys d' un fart de tomátechs.

Quan torni ja 't cinch-hu mes detalls. No extranyis hagi engiponat aquesta carta en prosa; puig, no tinch humor pera fer cap vers, prou cap-verts están fets els Vilatontins!

No escrich mes porque acabo las ganas, el paper, la tinta y la espelma.

Memorias á tots els que no 't preguntin per mí, y tú reb de bon grat todas las posturas que 't fassi la teva senyora.

Ah; tres descuidava de dirte que avuy hi sentit una cigala que cantava alló dels dos lunares y un altre que recitava de memoria els 789 remeys del doctor Munyón.

¡Que 't sembla quínas cigalas corren per aquí dalt?...

J. STARAMSA

ANAGRAMA

Anant ahí á passejá
l'avi vell de ca 'n Rafá,
ab quatre ó cinch quitxalletas,
li diu el senyor Eudalt,
trobantlo:—¿Aquests tot, total?
¡que 'n deus fé de postures!

UN COMPANYY DE LA GOMA

TRENCA-CLOSCAS

LOLA C. RICEPELI
TENDA L' AUBADA
Pells y cotó
BADALONA

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el títol de una xistosa pessa catalana.

JUANITO

TERS DE SÍLABAS

· · · · ·
· · · · ·
· · · · ·

Primera ratlla vertical y horisontalment: objecte de saló.—Segona: nom d' home.—Tercera: els sabatés ne fán.

CONVERSA

—¿Qué vas á Roma Narcís?
—Si, ab la meva germana.
—¿Quína, la Matilde?
—No, ab la que tú has dit avans.

LOLA MARTÍ

GEROGLÍFICH

· · +
T T T T
P I N T U R A
+
T T T T

LLORO ROSTIT

Sortirá dintre de pochos días

L' ATLÁNTIDA

Poema de Mossen Jacinto Verdaguer

OCTAVA EDICIÓ. — PREU: 3 PESSETAS

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm.
Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALGO

POR

JOAQUIN M. BARTRINA

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

Anunci

Aplech

PER

ENRICH DE FUENTES

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

LOS DOS PILLETES

(LES DEUX GOSSES)

Famosa novela de *PIERRE DECOURCELLE*

Dos tomos en 8.º

Ptas. 4

CONFESIONES

DE UN MÉDICO

FOR EL

DOCTOR VERESSAIEF

Un tomo en 8.º Ptas. 3

COLECCIÓN ECONÓMICA DE LEYES ESPAÑOLAS
(Enrique Mhartin y Guix)

- Reglamentación de teatros*
- Trabajo de mujeres y niños*
- Asociaciones religiosas*
- Garantías constitucionales*
- Coches automóviles*
- Corridas de toros y novillos*
- Contribución sobre utilidades*

A una peseta

Un tomo en 8.º Ptas. 5

Un viaje al Transvaal

DURANTE LA GUERRA

POR

VICENTE VERA

**LAS TORMENTAS
DEL 48**

POR

B. Pérez Galdós

Un tomo. Ptas. 2

Apeles Mestres

EN MISERIA

POEMA

Un tomo. Ptas. 1

**DEL BULTO
Á LA CORACHA**

POR

ARTURO REYES

Un tomo. Ptas. 3

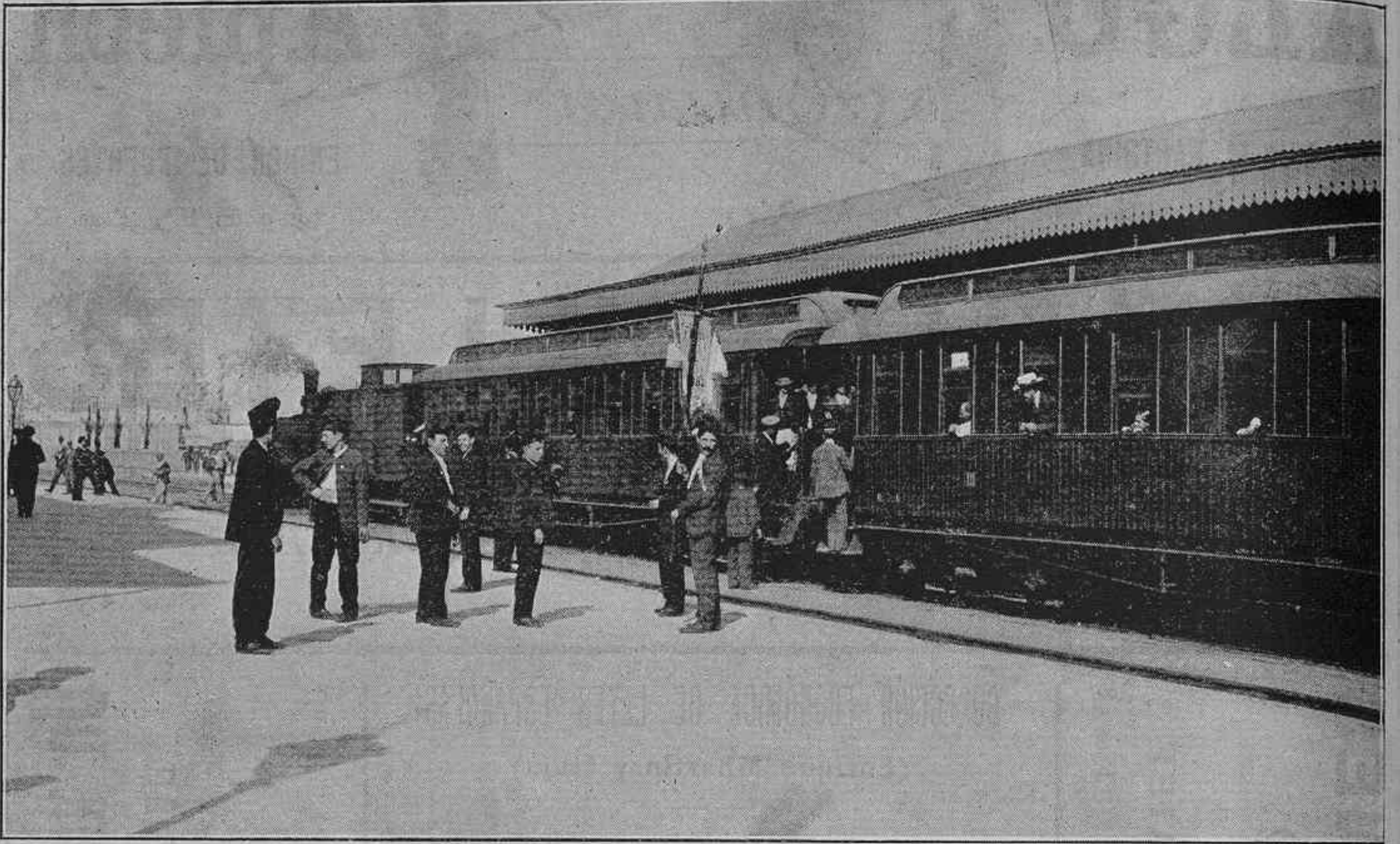
RECUERDOS DE LA INFANCIA Y DE LA ESCUELA

MEMORIAS JUVENILES, de **Edmundo de Amicis**

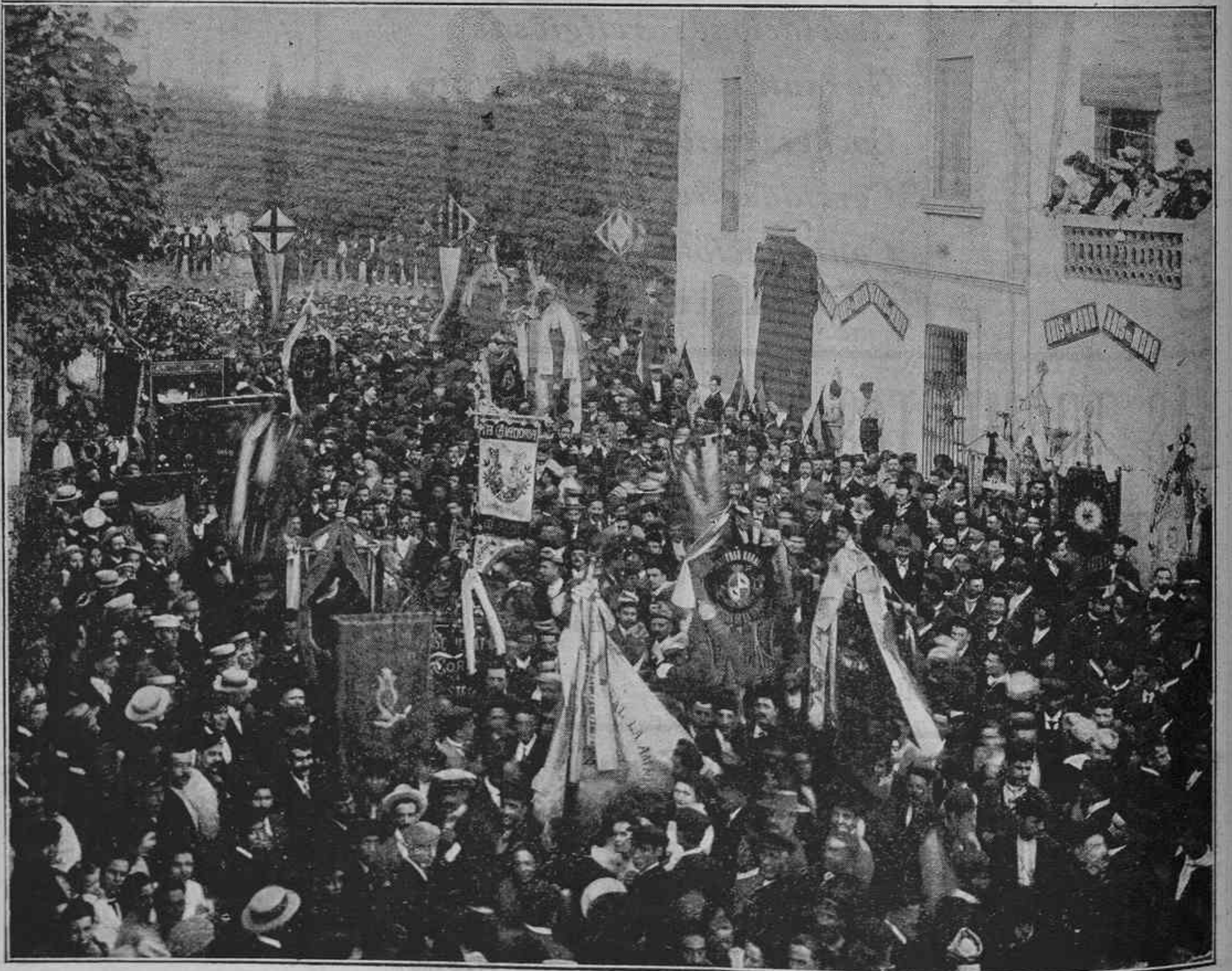
Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

ELS COROS EUTERPENSES Á BADALONA

A la estació. — Esperant á las societats que havían d' arribar de Barcelona.

Inauguració de la lápida que la ciutat de Badalona dedica al gran Clavé. — Desfile de las societats corals.